

การทดลองที่ 4.2 : การวิเคราะห์หาปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำ

วัตถุประสงค์

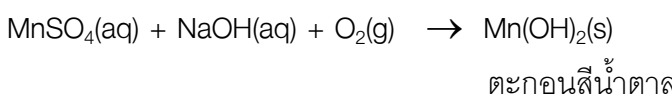
- 1) เพื่อเข้าใจการไทเทรตแบบปฏิกิริยารีดอกซ์
- 2) เพื่อสามารถหาออกซิเจนละลายในน้ำตัวอย่าง

หลักการ

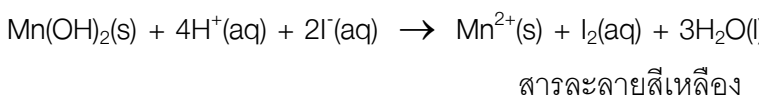
การหาค่าออกซิเจนละลาย (dissolved oxygen, DO) คือการหาปริมาณของออกซิเจนที่ละลายในน้ำ ปริมาณออกซิเจนในน้ำเป็นลักษณะที่สำคัญที่จะบอกให้ทราบว่าน้ำนั้นมีความเหมาะสมเพียงใดในการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตในน้ำ

ค่าการละลายของออกซิเจนในน้ำจะอยู่ในช่วง 14.6 mg/L ที่ 0°C และ 7 mg/L ที่ 35°C ภายใต้อุณหภูมิ 1 บรรยากาศ ในน้ำเสียค่าอิ่มตัวของออกซิเจนที่ละลายน้อยกว่าในน้ำสะอาด การวิเคราะห์หาออกซิเจนละลายทำได้หลายวิธี เช่นการใช้เครื่องวัดเรียกว่า ดีไอมิเตอร์ (DO meter) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สามารถวัดปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำได้โดยตรง (หน่วยเป็นมิลลิกรัมต่อลิตร) หรือจะใช้วิธีทางเคมี เช่นวิธีไอโอดิเมตริกเคชันของไอโอดเมตริก (azide modification of iodometric method)

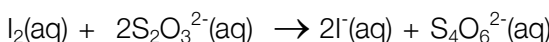
ในการทดลองนี้จะใช้วิธีไอโอดิเมตริกเคชันของไอโอดเมตริก ซึ่งเป็นการไทเทรตแบบเกิดปฏิกิริยารีดอกซ์ (redox reaction) อาศัยปฏิกิริยาเคมีจากการเติมแมงกานีสซัลเฟต และอัลคาไลด์ไอโอไดด์ไฮดรอกไซด์ ไปเกิดปฏิกิริยากับแก๊สออกซิเจนที่ละลายในน้ำ แล้วรวมตัวเป็นตะกอนสีน้ำตาลของแมงกานีสไฮดรอกไซด์ (Mn(OH)₂) ดังสมการ

ตะกอน Mn(OH)₂ จะละลาย เมื่อเติมกรดซัลฟิวริกและเกิดสารละลายสีเหลืองของไอโอดีน (I₂) ดังสมการ

ปริมาณไอโอดีนที่เกิดขึ้นจะสัมพันธ์กับปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำตามปริมาณสัมพันธ์ สามารถหาปริมาณไอโอดีนที่เกิดขึ้นโดยไทเทรตกับสารละลายโซเดียมไธโอซัลเฟต (Na₂S₂O₃) ดังสมการ

อุปกรณ์

1. ขวดบีโอดี ขนาด 300 mL

สารเคมี

1. สารละลายแมงกานีสซัลเฟต (manganese sulfate) ละลาย MnSO₄·4H₂O 48.0 กรัม หรือ ในน้ำกลั่นแล้วทำให้เจือจางเป็น 100 mL (อาจารย์ผู้ควบคุมเตรียมให้)

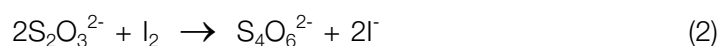
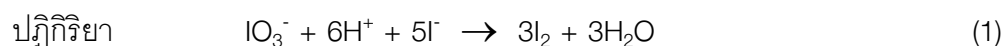
- อัลคาไลน์ ไอโอไดด์ เอไซด์ (alkaline-iodide-azide) ละลาย NaOH 50 กรัม และ NaI 13.5 กรัม ในน้ำกลั่นแล้วทำให้เจือจางปริมาตร 100 mL และเติมโซเดียมเอไซด์ (NaN₃) 1 กรัม (ซึ่งละลายในน้ำกลั่น 4 mL) (อาจารย์ผู้ควบคุมเตรียมให้)
- น้ำแป้ง ละลายแป้ง 1.6 กรัม เติมกรดซาลิไซลิก 0.2 กรัม ในน้ำร้อนเดือด 100 mL
- 0.025 N Na₂S₂O₃·5H₂O (Mw=248.18 g/mol)
ชั่ง Na₂S₂O₃·5H₂O 6.02xx กรัม ในบีกเกอร์ 50 mL ละลายน้ำกลั่นเล็กน้อย และเติม NaOH 0.4 กรัม เติมน้ำกลั่นให้ปริมาตรเป็น 1000 mL
- 0.025 N KH(IO₃)₂ (Mw=389.92 g/mol)
ชั่ง KH(IO₃)₂ 0.4062 กรัม (ผ่านการอบที่ 105°C) ในบีกเกอร์ 50 mL ละลายน้ำกลั่นเล็กน้อย เทใส่ขวดวัดปริมาตร 500 mL ปรับปริมาตรครบขีดปริมาตร

วิธีการทดลอง

ตอนที่ 1 การหาความเข้มข้นที่แน่นอนของ Na₂S₂O₃

- ชั่ง KI 2 กรัม ในบีกเกอร์ 50 mL แล้วเทใส่ในขวดรูปชมพู่ 250 mL เติมน้ำกลั่น 100 mL
- เติม conc. H₂SO₄ 0.5 mL ด้วยปิเปต 1 mL
- ปิเปตสารละลาย KH(IO₃)₂ 20 mL ใส่ลงไป เขย่าให้เข้ากัน
- ไทเทรตกับสารละลาย Na₂S₂O₃ ที่บรรจุในบิวเรต จนสารละลายเป็นสีเหลืองอ่อน ให้หยุดไทเทรตไว้ก่อน ให้เติมน้ำแป้ง 20 หยด แล้วไทเทรตต่อจนสารละลายเปลี่ยนจากสีน้ำเงินเป็นสารละลายใสไม่มีสี
- จดปริมาตรของสารละลาย Na₂S₂O₃ (ตามหลักเลขนัยสำคัญ)
- คำนวณความเข้มข้นของ Na₂S₂O₃ (หน่วย N)

การคำนวณความเข้มข้นของสารละลายโซเดียมไอโอซัลเฟต

$$\text{ปริมาณสัมพันธ์ของปฏิกิริยา (1)} \quad \text{mol I}_2 = \left(\frac{3}{1}\right) \text{mol IO}_3^-$$

$$\text{ปริมาณสัมพันธ์ของปฏิกิริยา (2)} \quad \text{mol I}_2 = \left(\frac{1}{2}\right) \text{mol S}_2\text{O}_3^{2-}$$

$$\text{ดังนั้น} \quad \left(\frac{1}{2}\right) \text{mol S}_2\text{O}_3^{2-} = \left(\frac{3}{1}\right) \text{mol IO}_3^-$$

$$\text{mol S}_2\text{O}_3^{2-} = \left(\frac{6}{1}\right) \text{mol IO}_3^-$$

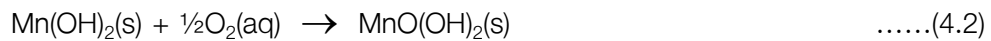
$$N_{\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3} = \left(\frac{6}{1}\right) \left(\frac{N_{\text{KH}(\text{IO}_3)_2} \times V_{\text{KH}(\text{IO}_3)_2}}{V_{\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3}} \right)$$

ตอนที่ 2 การหาค่าออกซิเจนละลายในน้ำตัวอย่าง

1. เก็บน้ำตัวอย่างในขวด DO (แนะนำวิธี ขั้นตอนและข้อควรระวังในการเก็บตัวอย่าง)
2. เติมสารละลาย $MnSO_4$ 1 mL และสารละลายอัลคาไลน์ ไอโอดีน เอไซด์ 1 mL ลงในขวด BOD โดยให้ปลายปิเปตแตะที่ปากขวดเหนือผิวน้ำตัวอย่างเล็กน้อย (อย่าให้ปลายปิเปตจุ่มลงในน้ำตัวอย่าง) ปิดจุกขวด ระวังอย่าให้มีฟองอากาศ ผสมให้เข้ากันโดยคว่ำขวดขึ้นลง 15 ครั้ง เพื่อให้ของเหลวผสมเข้ากัน ปฏิกริยาที่เกิดขึ้นดังสมการ

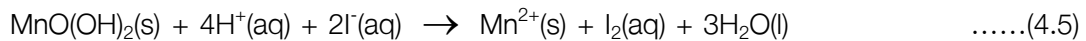
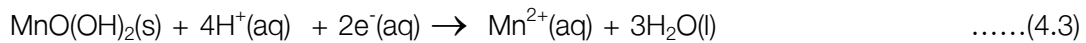

ตะกอนสีขาวของ $Mn(OH)_2$ จะถูกออกซิไดซ์โดยออกซิเจนในน้ำเป็นตะกอนสีน้ำตาลของแมงกานีส (IV) ออกซิไฮดรอกไซด์ ($MnO(OH)_2$) ดังสมการ

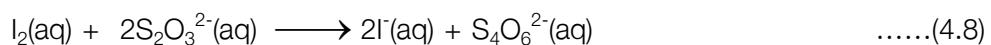
3. ตั้งทิ้งไว้ให้ตกตะกอนจนได้ปริมาณน้ำใส $\frac{1}{2}$ ของขวด (ปริมาณตะกอนขึ้นอยู่กับปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ)

4. เติม conc. H_2SO_4 1 mL โดยให้กรดค่อย ๆ ไหลไปข้างขวด ปิดจุกผสมให้เข้ากันโดยคว่ำขวดขึ้นลงจนกระทั่งตะกอนละลายหมด ในขั้นตอนนี้แมงกานีส (IV) จะออกซิไดซ์ไอโอดีน (I⁻) เป็นไอโอดีน (I₂) แทนที่ ซึ่งให้สารละลายสีเหลืองใส ดังสมการ

5. ตวงสารละลายปริมาตร 20 mL (ใช้กระบอกตวง 100 mL กับปิเปต 1 mL) ใส่ในขวดรูปชมพู่ 250 mL

6. ไทเทรตกับสารละลาย $Na_2S_2O_3$ ที่บรรจุในบิวเรต จนสารละลายเป็นสีเหลืองอ่อนให้หยุดไทเทรตแล้วเติมน้ำแข็ง 1 mL (20 หยด) แล้วไทเทรตต่อจนสารละลายเปลี่ยนจากสีน้ำเงินเป็นสารละลายไม่มีสี

7. จดปริมาตรของสารละลาย $Na_2S_2O_3$ (ตามหลักเลขน้อยสำคัญ)

8. คำนวณปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำ (หน่วย mg/L)

$$\text{ปริมาณ } O_2 \text{ ที่ละลาย (mg/L)} = \frac{N_{Na_2S_2O_3} \times V_{Na_2S_2O_3}}{V_{\text{sample}}} \times 8000 \quad \dots(4.9)$$

รายงานการทดลอง

ปฏิบัติการที่ 4 เรื่อง การวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยการไทเทรต
การทดลองที่ 4.2 การวิเคราะห์หาปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำ

ผู้ทำการทดลอง .....

.....

.....

.....

กลุ่ม ..... วันที่ทำการทดลอง .....

1. วัตถุประสงค์การทดลอง

.....

.....

.....

2. หลักการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. วิธีการทดลอง

3.1 คำนวณและอธิบายการเตรียมสารละลาย

1) 0.025 N $\text{KH}(\text{IO}_3)_2$ ปริมาตร 100 mL

.....

.....

.....

.....

.....

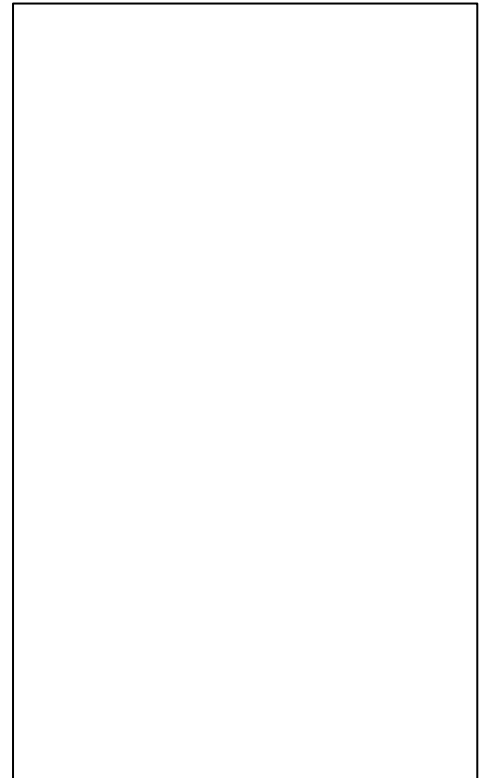
.....

2) 0.025 N Na₂S₂O₃ ปริมาตร 1000 mL

.....
.....
.....
.....
.....

3.3 ขั้นตอนการทดลอง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. ผลการทดลอง

ตอนที่ 1 การหาความเข้มข้นที่แน่นอนของ Na₂S₂O₃

น้ำหนัก KH(IO₃)₂ ..... กรัม

ความเข้มข้น KH(IO₃)₂ เป็น ..... นอร์มัล

ผลการไทเทรตการหาความเข้มข้นที่แน่นอนของ Na₂S₂O₃

	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
ปริมาตร KH(IO ₃) ₂ (mL)			
ปริมาตร Na ₂ S ₂ O ₃ (mL)			
จำนวนโมล Na ₂ S ₂ O ₃ (mol)			
ความเข้มข้น Na ₂ S ₂ O ₃ (N)			
ความเข้มข้น Na ₂ S ₂ O ₃ (N) เฉลี่ย ± SD			

